

Draaideurvreemdelingen in de strafrechtsketen?^{*}

Daphne Huininga & Maartje van der Woude

Inleiding

Migratie, en in het bijzonder illegale migratie, is een aanhoudend ‘hot issue’ in het Nederlandse politieke debat. Binnen dit debat vormen de zogenoemde overlastgevende criminele illegale vreemdelingen doorgaans een belangrijk aandachtspunt. Ondanks het feit dat deze groep vreemdelingen reeds een aantal jaren prioriteit vormt binnen de vreemdelingenketen, lijkt het uitzetten van deze groep in de praktijk nog niet zo eenvoudig te zijn. In de eerste helft van 2013 is slechts 53% van alle vreemdelingen die bij de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) in behandeling zijn geweest, ook aantoonbaar uit Nederland vertrokken.¹ Een deel van de vreemdelingen die wel aantoonbaar Nederland hebben verlaten, zou na terugkeer naar het land van herkomst weer terugkomen naar Nederland.² In hun recente studie laten Leerkes, Galloway en Kromhout zien dat slechts 20% van de illegale vreemdelingen in hun onderzoeksgroep welwillend staat tegenover terugkeer naar het land van herkomst; 80% ziet illegaal in Nederland verblijven als alternatief, hoewel dit ook niet als een blijvende oplossing werd gezien.³ De afgelopen decennia is ruim onderzoek gedaan naar de redenen waarom illegale vreemdelingen het criminele pad kiezen.⁴ Er is echter vooralsnog weinig tot geen onderzoek uitgevoerd dat zich specifiek richt op de groep criminele illegale vreemdelingen en hun beweegredenen om ondanks eerdere uitzetting toch weer terug te keren naar Nederland. Hoewel eenieder daarover wel zijn ideeën en aannames heeft – opgebouwde bindingen en weinig onder de indruk van de Nederlandse ‘afschrikingsmaatregelen’ – is empirisch bewijs voor deze aannames zeer beperkt. In het aan dit artikel ten grondslag liggende onderzoek stond dan

* Daphne Huininga MSc is werkzaam als adviseur Bedrijfsvoering bij de Dienst Terugkeer en Vertrek. Mr. dr. Maartje van der Woude is universitair hoofddocent Straf- en strafprocesrecht bij het Instituut voor Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Leiden en tevens voorzitter van de redactie van PROCES.

1 Dienst Terugkeer en Vertrek, *Feiten en Cijfers*, z.j., geraadpleegd op 21 april 2014 via dienstterugkeerenvertrek.nl/organisatie/Feiten_en_Cijfers.

2 A. Leerkes, *Illegal residence and public safety in the Netherlands*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2009.

3 A. Leerkes, M. Galloway & M. Kromhout, ‘Terug of niet? Determinanten van terugkeerintenties en -attitudes onder (bijna) uitgeprocedeerde asielmigranten’, *Mens & Maatschappij* 2011, 86(2), p. 122-156.

4 A. Leerkes, ‘Embedded crimes? On the overlapping patterns of delinquency among legal and illegal immigrants in the Netherlands’, *The Netherlands’ Journal of Social Sciences* 2004, 40(1), p. 1-19; Leerkes 2009; J.P. van der Leun, *Looking for loopholes: Processes of incorporation of illegal immigrants in the Netherlands*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2003.

ook de volgende vraag centraal:⁵ in hoeverre en waarom keren criminele illegale vreemdelingen terug naar Nederland, nadat zij zijn uitgezet door de DT&V? Zoals in het hierna volgende nader zal worden toegelicht, moet worden opgemerkt dat het onderzoek vanwege een beperkte onderzoeksgroep wel een zeer bescheiden empirisch beeld zal schetsen. Desalniettemin biedt het wel een bijzonder kijkje in de beleveniswereld van de zogeheten 'VRIS'ers', de vreemdelingen in de strafrechtsketen.

Theorie en eerder onderzoek

Alvorens ons te richten op het daadwerkelijk uitgevoerde onderzoek is het van belang om, hoe basaal ook, toch ook even stil te staan bij de theoretische noties die mogelijk samenhangen met het terugkeergedrag van de VRIS'ers. Zo kunnen mogelijke verklaringen voor het na uitzetting terugkeren naar Nederland worden gevonden in de bindingstheorie.⁶ Deze theorie komt er kort gezegd op neer dat wanneer iemand sterke bindingen heeft in de maatschappij, zoals familie of (illegale) werkzaamheden, hij deze bindingen zal willen behouden. Het zou kunnen dat criminele illegale vreemdelingen terugkomen omdat zij familiale of anderszins sociale dan wel werkgerelateerde bindingen in de Nederlandse maatschappij hebben. De als gevolg van deze bindingen (informele) integratie in de Nederlandse maatschappij zou ervoor kunnen zorgen dat vreemdelingen niet meer willen terugkeren naar hun land van herkomst.⁷ Echter, de bindingstheorie stelt ook dat mensen zich normconform zullen gedragen uit angst deze bindingen te verliezen – het plegen van delicten zou juist expliciet vermeden worden.⁸ Voor de in dit artikel centraal staande onderzoeksgroep, de VRIS'ers, gaat die vlieger al niet op. Met andere woorden, waar de bindingstheorie deels aanknopingspunten lijkt te bieden om nader inzicht te verkrijgen in de redenen waarom uitgezette illegale criminele vreemdelingen terugkeren na uitzetting, lijkt de theorie tegen te spreken dat deze vreemdelingen criminaliteit zullen plegen.

Naar alle waarschijnlijkheid speelt de *marginalisation thesis*⁹ een rol in het verklaren van criminaliteit onder illegale vreemdelingen. Deze thesis vindt haar basis binnen de traditionele *strain*-theorieën¹⁰ en stelt dat iemand criminaliteit pleegt wanneer hij niet op een legale manier aan (financiële) middelen kan komen om in zijn behoeften te voorzien. Aangezien het voor veel illegale vreemdelingen lastig,

5 Het aan dit artikel ten grondslag liggende onderzoek is door Daphne Huininga uitgevoerd in het kader van een afstudeerstage voor haar master Forensische criminologie in Leiden. De stage heeft plaatsgevonden in de periode februari t/m juni 2013 bij de Dienst Terugkeer en Vertrek. Beide auteurs danken de Dienst Terugkeer en Vertrek voor hun openheid en bereidheid om het onderzoek te faciliteren en te ondersteunen.

6 T. Hirschi, *Causes of delinquency*, Berkeley: University of California Press 1969.

7 Leerkes, Galloway & Kromhout 2011.

8 Hirschi 1969.

9 Leerkes 2004; Leerkes 2009; Van der Leun 2003.

10 R. Merton, 'Social structure and anomie', *American Sociological Review* 1936, 3, p. 672-682; R. Agnew, 'Foundation for a general strain theory of crime and delinquency', *Criminology* 1992, 30(1), p. 47-87.

zo niet onmogelijk, is om legaal inkomen te verkrijgen, zou dit kunnen bijdragen aan criminaliteit binnen deze groep.¹¹

Hoewel de focus in eerdere onderzoeken zoals gezegd niet lag op het terugkeergedrag van (criminele) illegale vreemdelingen, maar eerder op het verkrijgen van inzicht in de kernmerken van deze groep en de redenen waarom ze mogelijk het criminele pad kiezen, biedt het wel degelijk interessante aanknopingspunten voor het onderhavige onderzoek. Onderzoek van Engbersen en Van der Leun toont aan dat illegale vreemdelingen uit bepaalde landen een beter opvangnetwerk hebben in Nederland, waardoor het voor hen makkelijker is om zich staande te houden en in hun levensbehoeften te voorzien.¹² Een dergelijk netwerk zou bestaan uit illegale en legale vreemdelingen die elkaar helpen met onder andere het krijgen van een baan en het geven van sociale steun.¹³

Kortom, er zijn verschillende mogelijke theoretische aanknopingspunten, die alle niet geheel lijken aan te sluiten bij de kenmerken van de in dit onderzoek centraal staande groep: de vreemdelingen in de strafrechtsketen die na uitzetting toch besluiten terug te keren naar Nederland in de wetenschap dat ze nog steeds illegaal zijn en – indien een inreisverbod is opgelegd – bij terugkeer direct weer strafbaar zijn. Hoe kijken de onderzochte VRIS'ers hier zelf tegenaan?

De onderzoeksgroep en de gehanteerde methoden

Om de centraal staande onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruikgemaakt van gegevens van de DT&V. Hierbij is gekeken naar het aantal vreemdelingen dat sinds de oprichting van de DT&V is uitgezet. Sindsdien zijn de gegevens gecentraliseerd. Dit heeft geresulteerd in de onderzoeksperiode 1 januari 2007 tot en met 5 februari 2013 (de datum waarop de cijfers zijn uitgedraaid). Vervolgens is gekeken hoeveel vreemdelingen binnen deze totale groep meerdere keren zijn uitgezet, waarvan minimaal één keer aantoonbaar. Dit houdt in dat zij daadwerkelijk Nederland hebben verlaten en vervolgens de moeite hebben genomen om terug te komen. Verder is gekeken of zij minimaal in één procedure zijn uitgezet vanwege criminele feiten. Door deze methode worden vreemdelingen die na een uitzetting zijn teruggekomen naar Nederland, maar niet opnieuw zijn uitgezet, niet meegenomen. Het zou interessant zijn om deze groep mee te nemen in het onderzoek. Dit is echter lastig, omdat de vreemdelingen uit deze groep vaak niet gevonden willen worden.¹⁴ Dit is dan ook een beperking van het onderzoek, aangezien deze groep een andere samenstelling zou kunnen hebben. Op basis van hiervoor

11 Van der Leun 2003.

12 G. Engbersen & J.P. van der Leun, 'Illegale vreemdelingen en criminaliteit: De differentiële kansensstructuur van illegalen', *Tijdschrift voor Criminologie* 1995, 37(3), 238-256.

13 G. Engbersen & J.P. van der Leun, 'Illegality and criminality. The differential opportunity structure of illegal immigrants', in: K. Koser & H. Lutz (red.), *The new migration in Europe: Social constructions and social reality*, Londen: Macmillan 1998, p. 199-223; G. Engbersen & J.P. van der Leun, 'Het Nederlandse illegalenbeleid: gedogen tussen onvermogen en mededogen', in: W. Bakker & F. van Waarden (red.), *Ruimte rond regels: stijlen van regulering en beleidsuitvoering vergeleken*, Amsterdam: Boom 1999, p. 71-97.

14 Van der Leun 2003.

genoemde selectiecriteria zijn uiteindelijk 206 vreemdelingen geselecteerd als onderzoeksgroep. In totaal zijn sinds de oprichting van de DT&V 78.326 vreemdelingen uitgestroomd (zowel aantoonbaar als zelfstandig zonder toezicht). De onderzoeksgroep betreft dus 0,26% van alle uitgestroomde vreemdelingen.

Ter beantwoording van de onderzoeksvraag is gebruikgemaakt van *mixed methods* door naast een kwantitatieve analyse van beschikbare gegevens ook kwalitatieve data te verzamelen. Door deze methoden te combineren is beoogd een beter inzicht te krijgen in achterliggende motieven en redenen voor illegale vreemdelingen om criminaliteit te plegen en terug te keren na uitzetting. Voor de kwantitatieve analyse is gekeken naar gegevens die een algemeen inzicht geven over de onderzoeksgroep. Zo is gekeken naar nationaliteit, geslacht, leeftijd en het type delict. Verder waren cijfers beschikbaar over het aantal vertrekprocedures dat de vreemdeling bij de DT&V heeft gehad.

Voor de kwalitatieve analyse is een aantal criminele vreemdelingen behorende tot de onderzoeksgroep geïnterviewd en zijn tevens hun dossiers bestudeerd. Omdat het niet mogelijk was om alle 206 vreemdelingen mee te nemen in deze kwalitatieve analyse, was het noodzakelijk om een nadere beperking op de onderzoeksgroep toe te passen. Immers, om interviews af te nemen is het noodzakelijk de personen te kunnen spreken. Hiertoe is gezien hoeveel vreemdelingen uit de onderzoeksgroep van 206 personen op het moment van het onderzoek in Nederland in detentie zaten. Dit ging om elf vreemdelingen. Van hen wilden twee vreemdelingen niet meewerken, zodat uiteindelijk negen volledige interviews zijn afgenomen. Dit is een zeer kleine groep, waardoor de dossierstudie noodzakelijk was om een beter inzicht in de terugkeermotieven te krijgen. In deze dossierstudie is gekeken naar de tien nationaliteiten die het meest voorkomen in de onderzoeksgroep. Deze groep vormt ongeveer de helft van de onderzoeksgroep, zodat de onderzoeksgroep voor de kwalitatieve analyse wordt teruggebracht naar 102 vreemdelingen. De dossieranalyse is diepgaand, waardoor het niet haalbaar was om gedurende de onderzoeksperiode alle 206 dossiers door te nemen. De elf vreemdelingen die zijn benaderd voor de interviews zaten op het moment van het onderzoek vast in detentiecentrum Alphen aan de Rijn of in penitentiare inrichting Veenhuizen. De interviews zijn gehouden in een spreekkamer die voor een langere periode was gereserveerd, zodat tijdens het interview niet gestoord kon worden. Voorafgaand aan het interview is aan de vreemdeling gevraagd of het gesprek in het Nederlands of Engels gevoerd kon worden. Indien de vreemdeling aangaf liever in zijn eigen taal te willen spreken, is telefonisch een tolk benaderd om gedurende het gesprek te vertalen.

Bij de interviews en de dossierstudie is naar een aantal aspecten gekeken. Het belangrijkste aspect was de reden van terugkeer. Hierbij is ook gekeken naar de aanwezigheid van familie in Nederland en het thuisland. Wanneer er familie in het thuisland is, zou dit een reden zijn om niet terug te keren naar Nederland. Daarnaast is bekeken op welke manier de vreemdeling in zijn levensonderhoud voorziet. Verder is bekeken of de persoon verblijfsrecht heeft in een land binnen

de Europese Unie. Indien dit zo is, kan deze persoon vrij reizen binnen het Schengengebied, waardoor het moeilijk is om zijn terugkomst tegen te gaan.¹⁵

Type nationaliteit en type delict

De voornoemde 206 personen vormden de onderzoeksgroep van de kwantitatieve analyse. Uit analyse blijkt dat 56% van de groep bestaat uit tien verschillende nationaliteiten, dit terwijl er 53 verschillende nationaliteiten in de groep voorkomen (zie tabel 1 voor een overzicht van de top tien).

Mogelijk komen bepaalde nationaliteiten in deze top tien voor omdat er veel vreemdelingen met die nationaliteit voorkomen in Nederland. Om de invloed van dit effect weg te nemen is gekeken naar de verhouding met het totale aantal uitgezette vreemdelingen met de desbetreffende nationaliteit. Totaal komt slechts 0,26% van de vreemdelingen die in de periode 2007 tot heden bij de DT&V zijn gekomen, terug in de geselecteerde groep. Bij Irakezen is dit zelfs lager, bij Turken is dit maar enigszins hoger. Deze nationaliteiten komen dus verhoudingsgewijs weinig voor in de geselecteerde groep. Zij staan in de top tien doordat veel vreemdelingen van deze nationaliteit zijn uitgezet. Bij de overige nationaliteiten is het percentage vreemdelingen dat in de selectie valt wel hoger. Verder blijkt dat het voornamelijk om mannen van tussen de 25 en 40 jaar gaat.

Ook is gekeken naar het type delict waarvoor de vreemdeling heeft vastgezet (zie hiervoor tabel 2). De grootste categorie wordt gevormd door de vermogensdelicten. Dit sluit mogelijk aan bij de *strain*-theorieën.¹⁶ Deze delicten worden namelijk gepleegd met economische verrijking als doel. Ook de opiumdelicten vallen hier onder. Verder valt op dat veel fraudedelicten worden gepleegd; dit komt overeen met de *survival crime* die De Haan beschrijft:¹⁷ criminaliteit die noodzakelijk is om te overleven. Het gaat hierbij veel om paspoortfraude, om zo Nederland in te reizen. Opvallend is dat het aantal geweldsdelicten ook hoog is. In dit geval gaat het echter in ongeveer 50% van de gevallen om diefstal met geweld. Hier is dan het vermogensdelict het doel, en geweld het middel.

15 G. Bertola, *Economic integration, growth, distribution: Does the euro make a difference?*, Turijn: University of Turin, Department of Economics, unpublished manuscript 2007.

16 Merton 1936; Agnew 1992.

17 W. de Haan, *Beroving van voorbijgangers: rapport van onderzoek naar straatroof in 1991 in Amsterdam en Utrecht*, Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken 1993.

Daphne Huininga & Maartje van der Woude

Tabel 1 *Nationaliteiten*

Nationaliteit	Alles in periode 1-1-2007 t/m 4-2-2013	Alles in percenta- ges	Na selectie aantoon- baar ver- trek, VRIS, meerdere procedures	Na selectie in percen- tages	Selectie t.o.v. alles in percen- tages
Marokkaans	2704	3,45	29	14,08	1,07
Surinaams	1302	1,66	12	5,83	0,92
Pools	254	0,32	11	5,34	4,33
Burger van Nigeria	2388	3,05	11	5,34	0,46
Burger van Bos- nië-Herzegovina	498	0,64	11	5,34	2,21
Albanees	685	0,87	11	5,34	1,61
Turks	2655	3,39	10	4,85	0,38
Joegoslavisch	742	0,95	9	4,37	1,21
Iraaks	8609	10,99	6	2,91	0,07
Colombiaans	490	0,63	6	2,91	1,22
Overige	58.115	74,20	90	43,69	0,15
Totaal	78.326	100	206	100	0,26

Tabel 2 *Delicten*

Delict	Frequentie	Percentage (%)
Fraude	46	14,15
Geweld	48	14,77
Levensdelict	14	4,31
Opium	55	16,92
Overige (art. 197 Sr ¹⁸)	63 (44)	19,38 (13,54)
Vermogen	97	29,85
Zeden	2	0,62
Totaal	325	100

18 Art. 197 Sr luidt: 'Een vreemdeling die in Nederland verblijft, terwijl hij weet of ernstige reden heeft te vermoeden, dat hij op grond van een wettelijk voorschrift tot ongewenste vreemdeling is verklaard of tegen hem een inreisverbod is uitgevaardigd met toepassing van artikel 66a, zevende lid, van de Vreemdelingenwet 2000, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.'

Terugkeermotief

Voor de reden van de komst naar Nederland is in de 102 dossiers en negen interviews voornamelijk gekeken naar processen-verbaal van de politie. Vaak stelt de politie de vraag waarom de persoon illegaal in Nederland verblijft. Ook is hier gekeken naar de bindingen die de persoon in Nederland heeft. Dit kan gaan om familie, vrienden en werk.

Uit het onderzoek komt naar voren dat de meeste vreemdelingen vanwege familie naar Nederland komen, dit is bij ruim 57% het geval. Bij 20 personen is het uit de dossiers of interviews niet duidelijk geworden waarom zij naar Nederland zijn gekomen. Bij deze personen konden andere vragen wel beantwoord worden, dus zij zijn niet volledig uit de analyse gehaald. Indien deze personen worden weggelaten, stijgt het percentage dat vanwege familie naar Nederland is gekomen naar 73%.

Van de groep die familie als reden voor terugkomst heeft, ging het in ruim 81% van de gevallen om een partner of kinderen die in Nederland wonen. Dit is dus een sterke familieband. Deze resultaten sluiten aan bij de eerder besproken bindingstheorieën.¹⁹ Familie is namelijk een binding die ervoor kan zorgen dat de vreemdeling in Nederland wil blijven. Dit werd in veel uitspraken bevestigd door de vreemdelingen. Zo zegt een van de vreemdelingen: 'Ik wil niet weg uit Nederland. Ik wil hier zijn voor mijn vriendin en de kinderen.' Een ander gaf aan: 'Mijn hele familie woont hier. Hier is mijn toekomst.'

Een manier om de terugkeer na de uitzetting tegen te gaan is door de familie van de vreemdelingen ook uit Nederland te laten vertrekken; dit neemt namelijk de reden voor terugkomst weg. Uit het onderzoek blijkt echter dat de familie in het merendeel van de gevallen wel rechtmatig verblijf heeft in Nederland. Het is dus niet mogelijk om de familie te verplichten het land te verlaten. Uit verschillende dossiers en interviews blijkt dat de vreemdelingen in hun thuisland geen toekomst zien voor hun gezin. Een Turkse vreemdeling verwoordde dit als volgt: 'Mijn echtgenote, dochtertje en familie wonen allemaal in Nederland. In Turkije heb ik niets te zoeken. Ik heb daar totaal geen toekomst. Geen huis, geen werk en geen familie.' Een vreemdeling uit Kosovo gaf ditzelfde aan: 'Ik wil niet dat mijn kind in Kosovo opgroeit, u moet er geweest zijn om dit te begrijpen.' Dit komt overeen met wat een Bosnische vreemdeling aangeeft: 'In Bosnië heb ik geen huis, ik heb niets, hoe kan ik hun [zijn vriendin en kind] onderhouden?'

Verblijfsrecht

Verder is bekeken of de vreemdeling verblijfsrecht heeft in een ander land dan het land van herkomst. Hiervoor is opnieuw gekeken naar de dossiers en interviews van 102 vreemdelingen. Hierbij is voornamelijk het verblijfsrecht binnen de Europese Unie van belang. Wanneer een vreemdeling na zijn uitzetting een ander

19 Hirschi 1969; R.J. Sampson & J.H. Laub, *Crime in the making: Pathways and turning points through life*, Cambridge, MA: Harvard University Press 1993.

Europees land in mag reizen, kan hij vanwege de open grenzen makkelijk weer naar Nederland komen.²⁰

Uit het onderzoek kwam naar voren dat ruim 34% van de vreemdelingen verblijfsrecht heeft in een Europees land. Hierbij is niet de groep meegenomen waarvan het land van herkomst binnen Europa is. De totale groep die dus verblijfsrecht binnen de Europese Unie heeft is groter dan 34%.

Voor deze groep is het na de uitzetting makkelijk om terug te komen naar Nederland. Zo gaf een Servische vreemdeling in een interview het volgende aan: 'Zo kan ik een aantal weken op vakantie bij mijn moeder en daarna kom ik wel weer terug.' In meerdere dossiers komen soortgelijke uitspraken naar voren. Een Poolse vreemdeling zei: 'Als ze mij terugsturen, ben ik de volgende dag weer terug in Nederland.'

Afschrikking

Uit het onderzoek bleek verder dat de vreemdelingen zich niet laten afschrikken door de detentie en uitzetting. In verschillende interviews gaven vreemdelingen aan dat zij niet bang zijn voor hun uitzetting. Zo vertelde een man uit Servië, nadat hem is gevraagd wat zijn plannen na zijn uitzetting zijn: 'Dan ga ik even op bezoek bij mijn moeder en zus, een soort vakantie vieren. Daarna kom ik weer terug.' Ook een man uit Marokko gaf aan dat hij het niet erg vindt. Hij zegt: 'Na mijn uitzetting kan ik daar een beetje bijkomen van al dit gedoe [de detentie]. Dit scheelt mij weer een ticket.' Maar ook de detentie wordt niet door alle vreemdelingen als erg ervaren. Zo geeft iemand aan: 'Ik weet dat ik dan weer opgepakt kan worden. Ik zal weer komen. Die twee maanden doen mij niks. Die schrikken mij niet af.'

Conclusie

In dit onderzoek is bekeken in hoeverre en om welke reden illegale vreemdelingen terugkomen naar Nederland nadat zij zijn uitgezet. Hierbij is gekeken naar vreemdelingen die minimaal twee keer zijn uitgezet door de DT&V en bij minimaal een van deze procedures criminaliteit hebben gepleegd. Het blijkt dat van alle vreemdelingen die sinds de oprichting van de DT&V zijn uitgezet, slechts 0,26% aan deze criteria voldoet. De daadwerkelijke groep van vreemdelingen die zijn teruggekeerd naar Nederland nadat zij zijn uitgezet, zal echter groter zijn. Niet iedereen zal namelijk na de terugkeer opnieuw zijn uitgezet. Verder bestaat de DT&V pas sinds 2007, waardoor de onderzoeksperiode relatief kort is. Met andere woorden, het is moeilijk om op basis van de uitkomsten van dit onderzoek harde conclusies te trekken over de vraag in hoeverre deze zogenoemde 'criminele draaideurvreemdelingen' daadwerkelijk een probleem zijn, laat staan over de wijze waarop hun terugkeergedrag aan banden gelegd zou kunnen worden. Desal-

20 Bertola 2007.

niettemin biedt het onderzoek een aantal interessante aanknopingspunten voor verdere discussie en nader onderzoek.

Uit de kwalitatieve analyse van de 102 dossiers en de aanvullende diepte-interviews blijkt duidelijk dat legaal in Nederland verblijvende familieleden, het hebben van verblijfsrecht binnen de Europese Unie en het gebrek van afschrikwerkende werking van uitzetting en detentie het lastig maken om de beslissing van uitgezette criminele vreemdelingen dusdanig te beïnvloeden dat dezen niet meer terugkeren. Familiebanden kunnen niet van overheidswege doorbroken worden, de Europese binnengrenzen zullen niet gesloten worden en het is lastig om de afschrikwekkende werking van detentie en uitzetting te verhogen.

Om een beter inzicht te krijgen in deze tot op heden beperkt onderzochte groep criminele vreemdelingen is het noodzakelijk om verder empirisch onderzoek uit te rollen, waarbij rekening wordt gehouden met de beperkingen die aan het onderhavige onderzoek kleven voor wat betreft de relatief korte onderzoeksperiode en het niet meenemen van de groep uitgezette criminele vreemdelingen die na terugkeer niet meer in aanraking zijn gekomen met DT&V. Tevens zou vervolgonderzoek zich niet alleen moeten richten op de situatie in Nederland, maar tevens op de wijze waarop andere Europese landen hun uitzetbeleid hebben vormgegeven. Migratie is bij uitstek een grensoverschrijdend fenomeen en onderzoek naar een meer efficiënt migratiebeleid vraagt dan ook om een grensoverschrijdend perspectief.